

2. Diagnoza

W świetle Preambuły Konstytucji RP relacje państwo – obywatel i organizacje obywatelskie powinny układać się w myśl zasady pomocniczości, która oznacza, że zadania, jakie mogą być realizowane przez jednostkę (obywatela lub organizację obywatelską), nie powinny być wykonywane przez państwo. Misją i zadaniem państwa jest tak wspierać budowę i rozwój sektora obywatelskiego, by organizacje obywatelskie mogły skutecznie działać na rzecz dobra wspólnego. Właściwie funkcjonujący sektor obywatelski to istotny element demokracji i rozwoju społecznego, a co za tym idzie – ważny element funkcjonalny życia publicznego. W związku z tym jednym z priorytetów kształtowania polityki państwa w zakresie wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego powinno być przeciwdziałanie wszelkim barierom i przeszkodom stojącym na drodze rozwoju sektora pozarządowego.

Cnoty obywatelskie, poczucie odpowiedzialności za wspólnotę, aktywność, nieobojętność, zaangażowanie i kompetencje to odwołujące się do Arystotelesowskiej wspólnoty politycznej wymagania wobec obywateli, stanowiące fundament idei społeczeństwa obywatelskiego. Tylko ten, kto kształtuje swoje cnoty, jest odpowiedzialny, aktywny, rozsądnie reaguje na różne sprawy, a równocześnie dba o poszerzenie swojej wiedzy i kompetencji, może być w pełni „obywatelem”.

Współcześnie terminem społeczeństwo obywatelskie określa się przestrzeń zwaną areną, poza rodziną, państwem i rynkiem, na której obywatele współdziałają dla osiągnięcia wspólnego dobra¹⁰. Przestrzeń aktywności społeczeństwa obywatelskiego nazwano areną, albowiem właściwymi formami wyrazu dla społeczeństwa obywatelskiego są: debata, dyskusja i wspólne działanie. P. Gliński zwraca uwagę, że u podstaw społeczeństwa obywatelskiego leżą własność nie tylko dóbr ekonomicznych, ale także „innych cech jednostki czy grupy: osobowości, talentów, zdolności, kwalifikacji, wiedzy”¹¹.

Spółczeństwo obywatelskie cechuje się w dużym stopniu podzielaną, zbiorową świadomością całego społeczeństwa – poznawczą i normatywną, którą wyznacza zainteresowanie wspólnym

¹⁰ Anheier, H. (2004). *Civil Society. Measurement, Evaluation, Policy*. London: Earthscan.

¹¹ Gliński, P. (1999). *O społeczeństwie obywatelskim w Polsce: teoria i praktyka*. W: Dariusz Gawin (red.). *Homo eligens. Społeczeństwo świadomego wyboru*. Warszawa: Wyd. IFiS PAN.